

SPRAWOZDANIE

KIEROWNICTWA POLSKIEJ SZKOŁY
PRZEMYSŁOWEJ UZUPEŁNIAJĄCEJ

W CIESZYNIE

ZA ROK SZKOL. 1913|14.

1914.

NAKŁAD WŁASNY.

DRUKARNIA TOW. DOMU NARODOWEGO (P. MITRĘGI) W CIESZYNIE.

I.

Egzamina czeladnicze.*)

Z dniem 16. lutego 1908 weszły w życie postanowienia ostatniej noweli do ustawy przemysłowej z dnia 5. lutego 1907. Dz. u. p. nr. 26., dotyczące egzaminu na czeladnika w przemysłach rękodzielniczych. Postanowienia te mają pierwszorzędne znaczenie dla całego stanu rękodzielniczego i skoroby w całej swej rozciągłości w życie wprowadzone zostały, przyczyniłyby się w nadzwyczajnej mierze do podniesienia stanu rękodzielniczego tak pod względem uzdolnienia zawodowego, jak też pod względem wykształcenia ogólnego, a co za tem idzie, do podniesienia poczucia godności stanu, poczucia solidarności zawodowej oraz do podniesienia materialnego i społecznego.

Niestety jak na stan dzisiejszy, to do urzeczywistnienia ideałów twórców noweli przemysłowej jeszcze dość daleko! Zawsze jeszcze wyzwala się tucziów. bez pociągania ich do składania właściwego egzaminu czeladniczego i nadaje się im tytuł czeladnika, do którego bez złożenia egzaminu czeladniczego nie mają prawa.

Ponieważ jedną z najgłówniejszych przyczyn tego, niewłaściwego stanu rzeczy jest brak świadomości ustawy przemysłowej oraz treści egzaminów czeladniczych, jakoteż sposobów przeprowadzania tychże, przeto niechaj umieszczone poniżej przedstawienie sprawy posłuży do wstępnego bodaj wyjaśnienia sprawy.

§ 104 b — 104 e wspomnianej powyżej noweli przemysłowej wprowadzają dla przemysłów rękodzielniczych przymusowy egzamin na czeladnika. Postanowienia co do powyższego

---

*) Publikacja niniejsza opracowana została na podstawie „Podręcznika do odbywania egzaminów czeladniczych Stanisława Batki i Witolda Ostrowskiego, wydane w r. 1913, nakładem Miejskiego Muzeum techniczno-przemysłowego w Krakowie, ul. Smoleńska. Cena 2 K.

egzaminu nie mają zastosowania do przemysłów koncesyjonowanych (drukarnictwo, murarstwo, ciesielka, kamieniarstwo, kominiarstwo, podkownictwo itp.) ani do przemysłów wolnych, n. p. tkactwo, pończosznictwo itp., do których stosowane być mogą i nadal praktykowane dotychczas egzamina uczniowskie.

Egzamina czeladnicze różnią się od dotychczasowych egzaminów uczniowskich zasadniczo. Egzamina uczniowskie ograniczone były z reguły do przedkładania przez uczniów t. zw. sztuk czeladnych. Egzamin czeladniczy stanowi w swej istocie dowód uzdolnienia, wymagany do rozpoczęcia przemysłów rękodzielniczych (§ 14, odstępn 2. ustawy przem.) i ma wykazać, że uczeń przyswoił sobie wiadomości i biegłości, potrzebne w odnośnym przemyśle dla czeladnika (§ 104 b, odstępn 1.).

Wprowadzone obecnie egzamina czeladnicze mają być składane przed specjalną komisją egzaminacyjną, której przewodniczący zamianowany jest przez c. k. Starostwo powiatowe. Egzamina odbywają się na podstawie osobnego regulaminu egzaminacyjnego, potwierdzonego przez c. k. Rząd krajowy. Bez złożenia egzaminu czeladniczego nie może uczeń zostać czeladnikiem, a w przyszłości majstrem.

Egzamin na czeladnika obowiązani są składać (§ 104 b) wszyscy uczniowie i wszystkie uczennice, którzy kończą naukę w przemysłach rękodzielniczych, bez względu na to, czy pozostawali w nauce u takich przemysłowców, którzy należą do stowarzyszenia (cechu), czy też u takich, którzy do cechu nie należeli (z powodu braku ich organizacji). Tak samo poddawać się mają egzaminowi czeladniczemu uczniowie, pozostający w nauce we fabryce, a nawet w pewnych niepodlegających ustawie przemysłowej przedsiębiorstwach i ich zakładach pomocniczych, o ile prace, wykonywane w nich, mają charakter rękodzielni i odbywają się pod kierownictwem osób, posiadających dowód uzdolnienia dla dotyczącego przemysłu lub wystarczające zresztą wykształcenie zawodowe (warsztaty kolejowe, górnicze i t. p.).

Komisye egzaminacyjne czeladnicze są dwojakiego rodzaju (§ 104b), a mianowicie:

1. Stowarzyszeniowe (cechowe), t. j. utworzone przez poszczególne stowarzyszenia przemysłowe (cechy),

2. urzędowe t. j. utworzone przez władze przemysłowe I. instancji (c. k. Starostwo powiatowe, a w miastach rządzących się własnym statutem Magistrat).

Mówić tu będziemy o komisjach cechowych, przyczem nadmieniamy, że komisje urzędowe urzędują podobnie do komisji cechowych.

Komisja egzaminacyjna stowarzyszeniowa (cechowa) składa się 1.) ze stałego przewodniczącego i jego zastępcy, zamianowanych przez c. k. Starostwo powiatowe na przeciąg 3 lat, 2.) z 2 do 4 egzaminatorów, wyznaczonych do każdego egzaminu z osobna przez przełożństwo stowarzyszenia (cehmistrza i Wydział).

Egzaminatorów wyznacza przełożństwo cechu z dwóch list imiennych; pierwszą listę układa walne zgromadzenie cechu, drugą zgromadzenie pomocników, na okres trzechletni. Jeden z egzaminatorów musi być wyznaczony z listy pomocników (czeladnik).

Komisje egzaminacyjne urzędują na podstawie regulaminu egzaminacyjnego, uchwalonego przez walne zgromadzenie cechu, a zatwierdzonego przez c. k. Rząd krajowy. Regulamin postanawia, dla których rękodzieł jest ustanowiona komisja, z ilu członków ma się składać, jaką takse mają egzaminowani uiszczać i t. p., ogółem regulamin określa cały przebieg i sposób prowadzenia egzaminów czeladniczych. Wzory takich regulaminów wydały władze.

Do egzaminu na czeladnika powinni się zgłaszać uczniowie w ostatnich tygodniach przed ukończeniem czasu nauki. W tym celu należy wniesć własnoręcznie napisane podanie o dopuszczenie do egzaminu i załączyć poświadczenie majstra i świadectwo ukończenia (świadectwo odejścia) uzupełniającej szkoły przemysłowej, o ile uczeń był obowiązany do uczęszczania do takiej szkoły. Uczeń, który obowiązany był do uczęszczania do uzupełniającej szkoły przemysłowej, a który jej nie ukończył, nie może być dopuszczony do egzaminu na czeladnika. Poświadczenie majstra t. z. świadectwo nauki ma wykazywać (§ 104 odstę 1.), od którego czasu uczeń pozostaje w nauce, kiedy naukę ukończył, względnie ukończy, sprawowanie się ucznia w czasie nauki i wykształcenie, nabyte

w przemyśle. Jeżeli do egzaminu zgłasza się pomocnik, to przedłożyć musi ponadto potwierdzone świadectwo pracy.

O przypuszczeniu do egzaminu rozstrzyga przełożenie cecchu t. j. cechmistrz i wydział i wyznacza równocześnie egzaminatorów. W razie dopuszczenia do egzaminu wyznacza się kandydatowi termin egzaminu. Przeciw nie dopuszczeniu do egzaminu można wnieść rekurs do c. k. Starostwa powiatowego.

Przewodniczący komisji egzaminacyjnej wydaje potrzebne zarządzenia co do sztuki czeladnej, co do miejsca i czasu jej wykonania i dostarczenia, a zarazem wyznacza członków komisji, których obowiązkiem jest doglądać, czy kandydat sztukę czeladną sam wykonuje, czy też mu kto przy jej wykonaniu pomaga i w jaki sposób. Właściciel warsztatu, w którym kandydat swą sztukę czeladną wykonał, ma wystawić mu poświadczenie, że kandydat sam sztukę czeladną wykonał, względnie że mu udzielono pomocy i na czym ona polegała. Nadmieniamy tu, że zostały już wydane specjalne spisy robót, które zadawać się zwykło, jako sztuki czeladne.

W dniu, do egzaminu przeznaczonym, winien kandydat zjawić się o oznaczonej godzinie i w oznaczonym miejscu i przynieść ze sobą sztukę czeladną wraz ze wspomnianem poświadczeniem właściciela warsztatu.

Egzamin sam składa się z części praktycznej i teoretycznej. Część praktyczna obejmuje wykonanie 1.) sztuki czeladnej. 2.) próby pracy; część teoretyczna ma wykazać, że kandydat posiada pewien dostateczny zasób wiadomości ogólnych i zawodowych.

Egzamin praktyczny. Każdy z egzaminatorów ogląda dokładnie przedłożoną sztukę czeladną. Następnie winien kandydat opowiedzieć cały przebieg wykonania sztuki. W razie, jeżeli sztuka posiada wady, winni egzaminatorowie wady te wytknąć i pouczyć go, w jaki sposób należy ich unikać!

Po omówieniu sztuki czeladnej następuje wykonanie próby pracy, która ma stwierdzić, że egzaminowany posiada dostateczną pewność ręki i wprawę w wykonywaniu czynności praktycznych swego zawodu n. p. krawiec obrobi dziurki w ubraniu i t. p. Jeżeli sztuka czeladna wykonaną została

przed samą komisją egzaminacyjną, to próba pracy może odpaść zupełnie, n. p. w rzeźnictwie zabicie wołu i t. p. przed komisją egzaminacyjną jest próba pracy, a zarazem zastępuje sztukę czeladną.

Egzamin teoretyczny. Egzaminatorowie zadają kandydatowi pytania, które mają stwierdzić, czy tenże jest dostatecznie obznajomiony z własnościami materiału dobrego i złego, z wartością, nabywaniem, przechowywaniem, przeznaczeniem i obrabianiem materiałów surowych i pomocniczych, używanych do wyrobów jego przemysłu, czy zna używane w jego zawodzie narzędzia i maszyny i umie się z nimi obchodzić (towaroznawstwo, technologia i motoroznawstwo). Równocześnie należy zbadać, czy kandydat potrafi kalkulować t. zn. czy zdaje sobie sprawę z tego, ile kosztuje materiał surowy, użyty na zrobienie pewnego przedmiotu, ile kosztuje robocizna, ile liczyć należy na koszt zarządu (regie) i ile powinien wynosić zysk przemysłowca. Komisya ma także sprawdzić, czy kandydat umie czytać, pisać, rachować i rysować. Kandydat powinien bowiem być uzdolnionym do samodzielnego układania najzwyczajniejszych pism rękodzielniczych (stylistyka rękodzielnicza), czynienia zapisków książkowych (buchalterya rękodzielnicza), do rozwiązywania przychodzących w rzemiośle zagadnień rachunkowych (rachunki przemysłowe), a wreszcie do szkicowania przedmiotów swego zawodu i wyjaśnienia przedłożonego mu rysunku technicznego (rysunki zawodowe) z zakresu jego zawodu. Jeżeli egzaminowany przedłoży świadectwo ukończenia z dobrym postępem (świadectwo odejścia) uzupełniającej szkoły przemysłowej, to będzie uwolniony od egzaminowania z ostatnio wymienionych przedmiotów.

Po ukończeniu egzaminu orzeka komisya egzaminacyjna większością głosów, czy kandydat zdał egzamin z odznaczeniem, dobrze lub dostatecznie, czy też, że egzaminu nie zdał.

Jeżeli kandydat egzaminu nie zdał, wyznacza mu komisya termin do ponownego powtórzenia egzaminu. W myśl § 99 b odstępow 6 i 7. może być zarządzone przedłożenie czasu nauki aż do pół roku, jeżeli uczeń nie zda przepisanego egzaminu czeladniczego. Egzamin może być dowolnie powtarzany.

Jeżeliby się przy egzaminie okazało, że wina niedostatecznego wykształcenia ucznia spada głównie na nauczyciela, natenczas c. k. Starostwo powiatowe może majstrowi temu odebrać prawo trzymania uczniów na pewien czas lub na zawsze.

W razie złożenia egzaminu wystawi komisja egzaminacyjna kandydatowi świadectwo (wolne od stempla). Na podstawie tego świadectwa otrzymuje kandydat w cechu, do którego należy, dyplom na czeladnika.

Z przeprowadzonego egzaminu prowadzi się protokół egzaminacyjny, w którym między innymi zanotowane muszą być wszystkie pytania, zadawane egzaminowanemu.

Przed komisją urzędową mają składać egzamin ci uczniowie, (a także i pomocnicy) którzy odbyli naukę rzemiosła we fabryce lub u majstra (mistrzynie), nie należącego do żadnego cechu, dalej w takich przedsiębiorstwach i ich zakładach pomocniczych, które wprawdzie wyjęte są z pod ordynacji przemysłowej, jednakowoż których zajęciem są czynności rękodzielnicze (warsztaty kolejowe, kopalniane i t. p.), o ile ci ostatni nie są od składania egzaminu drogą rozporządzenia ministerjalnego uwolnieni. Przed komisją urzędową muszą składać egzamin czeladnicy także i ci, którzy wprawdzie przynależni są do jakiegoś cechu, dla których atoli cech nie postarał się o możność zdawania egzaminu przed komisją cechową (nie utworzenia własnej komisji, ani nie przyłączenie do komisji innego cechu).

Uczniowie i pomocnicy, o których była mowa powyżej, mogą zdawać egzamin czeladniczy za zgodą dotyczącego stowarzyszenia także przed komisją egzaminacyjną cechową.

Młodzież polska powinna wysnuć z postanowień o egzaminie czeladniczym poważną naukę. Powinna ona przez cały czas terminu pilnie przygotowywać się do czekającego na nią egzaminu, który otworzy jej drogę do samodzielności. Młodzież powinna uczyć się we warsztacie z zapalem, majstra swego powinna szanować i słuchać, jako swego nauczyciela, a do szkoły uzupełniającej przemysłowej uczęszczać regularnie i uczyć się tam pilnie. Innej drogi do zapewnienia sobie uczciwego dobrobytu i samodzielności niema!

I. Kronika szkoły.

Polska szkoła przemysłowa uzupełniająca w Cieszynie powstała w r. 1910., a w grudniu r. 1911. uzyskała prawo równorzędności ze szkołami publicznymi. Potrzebę tej szkoły wykazuje najlepiej systematyczny wzrost frekwencji uczniów, która w r. 1910-11 wynosiła 40 uczn., w r. 1911-12 uczn. 55, w r. 1912/13. uczn. 72, a w roku 1913/14. uczniów 74.

Szkoła obejmuje klasę przygotowawczą, klasę I. i II. przemysłową. Do klasy przygotowawczej przyjmuje się uczniów, którzy nie ukończyli 8. roku nauki przynajmniej w 3 kl. szkole ludowej, do klasy I. zaś uczniów z ukończoną szkołą ludową: 3, 4 lub 5 klasową. Uczniów z ukończoną szkołą wydziałową przyjmuje się odrazu do kl. II-ej.

Plan nauki jest taki sam jak w szkołach niemieckich, ze względu jednak na potrzebę znajomości j. niemieckiego wprowadzono do każdej klasy po 2 godz. nauki tego języka. Przedmiotem nauki są rozmówki w zakresie rękodziela i handlu, oraz pisanie rachunków, zamówień i wzorów listów w rzemiośle i handlu potrzebnych.

Nauka odbywała się w dni powszednie od godz. 6 do 8. a dwa razy w tygodniu do godz. 9 wieczorem i w niedzielę od godz. 8½ do 12½ przed południem.

Nauka była bezpłatną, nadto wszyscy uczniowie otrzymywali potrzebne książki i przybory do nauki bezpłatnie.

Frekwencya uczniów w ciągu roku była przeważnie dobrą, nie wszyscy jednak majstrowie rozumieją potrzebę nauki i mimo licznych upomnień ze strony Wydziału szkolnego bądź to nie posyłali swoich uczniów na naukę, wymawiając się pilną robotą, bądź też uwalniali ich dopiero po godzinie 6-ej wieczorem, co powodowało ustawiczne spażnianie się uczniów na naukę.

Zachowanie się młodzieży w ciągu roku było bez zarzutu, co podnosili częstokroć wszyscy członkowie grona nauczycielskiego. Przyczyniło się do tego w wielkiej mierze założone przy szkole „Ognisko terminatorów“, o którego działalności będzie jeszcze wzmianka poniżej.

Nadzór pedagogiczny ze strony c. k. Rządu sprawował nad szkołą inspektor, W. P. Józef Wiśniowski, c. k. dyrektor seminaryum nauczycielskiego w Cieszynie, ze strony „Macierzy Szkolnej“ W. P. Wiktor Schmidt, c. k. dyrektor gimnazjum polskiego w Cieszynie.

Grono nauczycielskie odbyło 5 konferencyi, na których omawiano najważniejsze sprawy, dotyczące frekwencyi, zachowania się i postępów w nauce uczniów, a także sprawy planów naukowych i postępowania metodycznego w szkole.

Rok szkolny zakończono dnia 10. maja 1914. rozdaniem zawiadomień szkolnych i nagród w książeczkach kasy oszczędności, poczem zgromadzeni Goście oglądali wystawę prac uczniów.

II. Wydział szkolny.

Nadzór administracyjny wykonywał Wydział szkolny, w skład którego wchodziłi Wmi Panowie:

1. Franciszek Popiołek, profesor gimn. polskiego w Cieszynie, delegat „Macierzy Szkolnej“, jako przewodniczący.
2. Wiktor Schmidt, dyrektor gimnazjum pol. w Cieszynie, delegat Wydziału krajowego w Opawie, jako zastępca przewodniczącego.
3. Hieronim Przepiliński, kierownik szkoły, jako sekretarz i skarbnik.
4. Bogusław Heczko, profesor sem. naucz. w Bobrku, delegat „Macierzy Szkolnej“.
5. Jan Górniak, właściciel cegielni i reprezentant większych przemysłowców.
6. Jan Juraszek, majster krawiecki, jako reprezentant rękodzielników.

III. Skład grona nauczycielskiego.

1. Hieronim Przepiliński, dyrektor szkoły wydziałowej i kierownik szkoły uzupełn. przemysłowej; uczył rachunków w klasie przygotowawczej i w kl. I. przemysł. w 4 godzinach tygodniowo.

2. Wojciech Marek, nauczyciel szkoły wydziałowej, uczył w kl. I. stylistyki, w kl. II. rachunków i buchalteryi w 5 godzinach tygodniowo.

3. Andrzej Kozieł, naucz. szkoły wydz., uczył rysunków odręcznych w kl. I. i rysunków zawodowych w kl. II. w 5 godzinach tygodniowo.

4. Tadeusz Bohaczek, nauczyciel szkoły wydz., uczył języka polskiego w klasie przygot. i stylistyki w kl. II. w 3 godzinach tygodniowo.

5. Jan Badura, naucz. szkoły wydz., uczył języka niemieckiego w kl. przygot. a w kl. I. rysunków i geometrii w 5 godzinach tygodniowo.

6. Karol Biel, naucz. szkoły wydz., uczył języka niemieckiego w kl. I. i rysunków w kl. przygot. w 4 godzinach tygodniowo.

7. Jan Lasota, naucz. szkoły lud., uczył języka niemieckiego w kl. II. w 2 godzinach tygodniowo.

IV. Wymiar godzin nauki.

L. p.	Przedmiot naukowy.	Liczba godzin w tygod.			
		Klasa przygot.	Kl. I.	Kl. II.	Razem
1	Język polski	1 1/2	—	—	1 1/2
2	Pisanie	1/2	—	—	1/2
3	Język niemiecki	2	2	2	6
4	Rachunki przemysłowe	2	2	1	5
5	Buchalterya	—	—	2	2
6	Stylistyka kupiecka i przemysł.	—	2	1	3
7	Geometrya i rysunki geometr.	—	3	—	3
8	Rysunki odręczne	2	1	—	3
9	Rysunki zawodowe	—	—	4	4
Razem		8	10	10	28

V. Statystyka uczniów.

	Klasa przyg.	Kl. I.	Kl. II.	Razem
a) Frekwencya.				
Zapisało się uczniów	12	28	34	74
Przeciętna frekwencya w procencie . .	69	67	65	67
b) Wyznanie.				
Katolików	9	21	22	52
Ewangelików	3	7	12	22
c) Miejsce urodzenia.				
Urodzonych w Cieszynie	1	2	4	7
„ w innych miejsc. Śląska.	8	16	23	47
„ w Galicyi	3	5	6	14
„ w innych krajach koron.	—	5	1	6
d) Miejsce zamiesz. rodziców				
Zamieszkałych w Cieszynie	1	3	5	9
„ w innych miejsc. Śląska	9	16	6	31
„ w Galicyi	2	5	23	30
„ w innych kraj. koron.	—	4	—	4
e) Zawody.				
Ślusarze	—	3	3	6
Stolarze	1	1	2	4
Kowale	1	2	—	3
Kołodzieje	—	1	—	1
Intróligatorzy	—	1	—	1
Malarze pokojowi	1	2	2	5
Rzeźbiarze	—	—	2	2
Piekarze	1	—	—	1
Piernikarze	—	2	—	2
Rzeźnicy	—	—	3	3
Restauratorzy	—	—	1	1
Krawcy	1	6	10	17
Kuśnierze	1	—	—	1
Szewcy	6	6	3	15
Handlowcy	—	1	1	2
Drukarze	—	3	7	10
f) Klasyfikacya.				
Postęp celujący otrzymało	2	2	7	11
Postęp chwałebny otrzymało	4	7	7	18
Postęp zadowolający otrzymało	2	5	9	16
Postęp dostateczny otrzymało	2	2	2	6
Postęp niedostateczny otrzymało	—	5	—	5
Nie klasyfikowano	2	7	9	18
Razem	12	28	34	74

VI. WYKAZ IMIENNY KLASYFIKACYI UCZNIÓW.

Klasa przygotowawcza.

Postęp celujący:

1. Heczko Jan. 2. Zachwiej Władysław.

Postęp chwalący:

1. Buchcar Andrzej. 2. Chlebek Adam. 3. Krupa Józef.
4. Sosna Karol.

Postęp zadowalający:

1. Harwot Józef. 2. Wacna Franciszek.

Postęp dostateczny:

1. Blak Stanisław. 2. Noszczyński Emil.

Klasa I.

Postęp celujący:

1. Firla Karol. 2. Pasz Gustaw.

Postęp chwalący:

1. Karpeta Józef. 2. Kałuża Karol. 3. Jęgin Roman.
4. Palowski Karol. 5. Raszka Jan. 6. Sikora Jan. 7. Trem-
bla Andrzej.

Postęp zadowalający:

1. Halama Józef. 2. Marejka Jan. 3. Olszowski Wil-
helm. 4. Sroka Teodor. 5. Wybraniec Rudolf.

Postęp dostateczny:

1. Branny Andrzej. 2. Huczała Józef.

Klasa II.

Postęp celujący:

1. Chudzik Ludwik. 2. Gnida Paweł. 3. Kotula Józef.
4. Maćura Wiktor. 5. Pochaba Franciszek. 6. Stonawski
Jan. 7. Szlauer Paweł.

Postęp chwalący:

1. Franek Józef. 2. Friedel Józef. 3. Gwoździejcz
Franciszek. 4. Juraszek Wojciech. 5. Niedoba Paweł. 6. Pa-
wełek Józef. 7. Zdarzil Rudolf.

Postęp zadowalający:

1. Blak Józef. 2. Kajzar Andrzej. 3. Kozieł Rudolf.
4. Mojeścik Paweł. 5. Ostruszka Jan. 6. Pszczółka Ludwik.
7. Ślawiczek Antoni. Szkolak Władysław. 9. Wojnar Fran-
ciszek.

Postęp dostateczny:

1. Bardoń Jan. 2. Rainda Jan.

VII. NAGRODY.

Za najlepsze zachowanie się, uczęszczanie do szkoły i postępy w naukach przyznał Wydział Szkolny nagrody w książeczkach oszczędności następującym uczniom:

Po 5 K:

Kl. przygot.: 1. Heczko Jan. 2. Zachwiej Władysław.
Kl. I.: 3. Firla Karol. 4. Pasz Gustaw.
Kl. II.: 5. Kotula Józef. 6. Macura Wiktor. 7. Pochaba Franciszek.

Po 3 K:

Kl. przygot.: 1. Buchcar Andrzej. 2. Chlebek Adam.
Kl. I.: 3. Karpeta Józef. 4. Legin Roman. 5. Palowski Karol. 6. Raszka Jan. 7. Sikora Jan. 8. Halama Józef. 9. Sroka Teodor.
Kl. II.: 10. Chudzik Ludwik. 11. Gnida Paweł. 12. Stonawski Jan. 13. Szlauer Paweł. 14. Franek Józef. 15. Juraszek Wojciech. 16. Niedoba Paweł. 17. Pawełek Józef. 18. Kozieł Rudolf.

Po 2 K:

Kl. przygot.: 1. Harwot Józef. Krupa Józef. 3. Sosna Karol.
Kl. I.: 4. Marejka Jan. 5. Trembla Andrzej. 6. Wybraniec Rudolf. 7. Olszowski Wilhelm.
Kl. II.: 8. Ostruszka Jan. 9. Zdarzil Rudolf.

Za najlepsze prace uczniów z zakresu ich rzemiosła, przedłożone na wystawę szkolną dnia 10. maja b. r. ustanowiono 3 nagrody: 5 K, 3 K i 2 K.

VIII. Zamknięcie rachunków za rok kalend. 1913.

P R Z Y C H Ó D		K	h	R O Z C H Ó D		K	h
1.	Subwencya c. k. Rządu krajow. Śląska	500	—	1.	Wynagrodzenie zakierownictwo szkół i udzielanie nauki . . .	2285	97
2.	Subwencya Wydziału krajowego	800	—	2.	Przybory i środki naukowe . .	213	62
3.	Subwencya Stowarzyszenia me- talowców	45	—	3.	Wydatki kancelaryjne	51	39
4.	Subwencya Stowarzyszenia pra- cowników ▽ drzewie	15	—	4.	Obsługa	60	—
5.	Subwencya „Macierzy Szkolnej“	1251	43	5.	Nagrody dla pilnych uczniów .	99	38
6.	Niedobór z r. 1913	100	53	6.	Inne wydatki	1	60
		2711	96			2711	96
					Niedobór na rok 1914.	100	53

IX. KURS DLA RĘKODZIELNIKÓW.

Przy szkole urządzono kurs buchalteryi, rachunkowości i korespondencyi przemysłowej, który odbywa się od dnia 9. marca do 30. maja 1914. r. w poniedziałki, środy, czwartki i piątki od godz. 7. do 9½ wieczorem.

Kierownikiem kursu jest Hieronim Przepiliński, dyrektor szkoły wydziałowej i kierownik szkoły uzupełniającej przemysłowej.

Przedmioty naukowe i prelegenci.

L. p.	Przedmiot naukowy	Imię i nazwisko prelegenta	Liczba godz.
1	Buchalterya pojedyncza w zastosowaniu do potrzeb rękodzielnika i drobnego przemysłowca.	Feliks Droński, absolwent akademii handl.. buchalter „Macierzy Szkolnej“	33
2	Nauka o wekslach	Andrzej Śliwa, absolwent akademii handl. urzędnik Tow. zalicz. i oszcz.	8
3	Rachunki przemysłowe i kalkulacya	Hieronim Przepiliński, kierow. kursu; Wojciech Marek, naucz. szkoły wydz.	22
4	Korespondencya przemysłowa	Jerzy Cienciąła, absolwent akademii handlowej, urzędnik Tow. oszcz. i zal.	10
5	O stowarzyszeniach zarobkow. i przemysłow.	Ignacy Domagalski, dyrektor Tow. zaliczek i oszcz.	3
6	O ubezpieczeniu	Grzegorz Cicimirski, dyrektor krakowskiego Tow. wz. ubez. w Cieszynie.	3
7	Ustawy przem. i handlowe	Dr. Teofil Adamecki, koncypient adwokacki	15
8	Ustawy i przepisy podatkowe	Antoni Pawlita, c. k. komisarz Dyrekcyi Skarbu w Cieszynie	4
9	Popieranie rękodziela przez państwo i kraj	Władysł. Wójcik, kierownik szkoły przemysłowej uzupełn. w Orłowej	2
		Razem .	100

Nauka na kursie jest bezpłatną, a kierownik i prelegenci udzielają jej bezinteresownie.

Na pokrycie innych kosztów urządzenia kursu przyrzekł Krajowy Instytut popierania rękodzielnictwa i przemysłu w Krakowie subwencyę w kwocie 150 K.

Uczestnicy kursu.

Zapisało się początkowo na kurs 25 mężczyzn i 13 kobiet, razem 38 osób, rzeczywiście jednak uczęszczało tylko 16 mężczyzn i 13 kobiet, t. j. razem 29 osób. Na niektóre wykłady przychodzili także majstrowie niezapisani na kurs.

Imienny spis uczestników kursu:

1. Beranowa Katarzyna, żona rzeźbiarza. 2. Cader Walenty, stolarz. 3. Ćwiekała Józef, drukarz. 4. Filipek Stanisław, stolarz. 5. Gieruszczak Wojciech, stolarz. 6. Górniakówna Elżbieta. 7. Juraszek Jan, blacharz. 8. Juraszek Roman, krawiec. 9. Kawulok Józef, stolarz. 10. Kocur Albin, drukarz. 11. Kocurówna Anna, kantorzystka. 12. Krzakówna Joanna, krawczyni. 13. Legin Karol, szewc. 14. Leginówna Marya, krawczyni. Mamica J., pom. biurowy 16. Miodoński Stanisław, bednarz. 17. Mikuszevska Marya, żona krawca. 18. Nicielnik Franciszek, szewc. 19. Niemcówna Anna. 20. Ostruszka Jan, administrator czasopisma. 21. Parma Leopold, szewc. 22. Rzeszutówna Anna. 23. Saszinkówna Jadwiga, kantorzystka. 24. Satara Tomasz, szewc. 25. Sikorowa Anna, żona krawca. 26. Supik Jan, krawiec. 27. Szezerbianka Emilia, pomocnica kancelaryjna. 28. Tomoszówna Marya, subjełtka. 29. Zadorowa Antonina, żona piekarza.

W dalszym ciągu są projektowane kursa zawodowe: a) szewski, b) rysunkowy dla stolarzy, c) szwejsowania metalów, d) krawiecki i e) ślusarstwa budowlanego.

X. OGNISKO TERMINATORÓW.

Znaną ogólnie rzeczą jest, że między 14. a 20. rokiem życia ustalają się w człowieku przekonania, krystalizuje się jego dusza. Krystalizacya ta jednak silnie jest zależną od wpływów zewnętrznych, te zaś szczególnie w miastach nie zawsze są takie, jakich wymaga wychowanie etyczne i narodowe. Zwłaszcza biedna młodość rękodzielnicza, opuściwszy duszny warsztat, szuka wrażeń na ulicy, a częstokroć i w szynku, który swą zgnłą atmosferą niszczy wszelkie szlachetne pierwiastki, które chłopak wyniósł z domu rodzicielskiego i deprawuje to młode życie nieraz na zawsze.

Odciągnąć terminatora od zaguby duchowej i cielesnej, dać mu możność poznania co złe, a co dobre, dostarczyć mu zdrowej nauki, godziwej rozrywki, wyrabiać w nim obyczajność i grzeczność, zamiłowanie do zawodu, poczucie honoru i obowiązku, słowem wychować terminatora na uświadomioną, dzielną i uczciwą jednostkę społeczeństwa, oto cel naszego „Ogniska terminatorów“.

Do tego celu dąży „Ognisko“ następującymi środkami: urządzeniem biblioteki i czytelní, zajmujących pogadanek i wykładów, ćwiczeniami w śpiewie, muzyce, deklamacyi i gimnastyce, odgrywaniem łatwych sztuk teatralnych, urządzaniem zabaw w izbie i na wolnem powietrzu, organizowaniem wycieczek, zwiedzaniem fabryk i kopalń i t. p.

Polskie „Ognisko terminatorów“ zostało założone przez Wydział Szkolny w r. 1913. Na rozesłaną listę wpisało się 48 członków, wspierających przeważnie majstrów rękodzielniczych, którzy zapłacili po 1 K wpisowego i zobowiązali się płaćć po 1 K 20 h rocznie na cele „Ogniska“.

Dnia 24. listopada 1913 r. odbyło się walne zgromadzenie członków opiekujących się „Ogniskiem“ i wtedy wybrano następujący Wydział: 1. Prezes: Hieronim Przepiliński, dyrektor szkoły. 2. Zastępca prezesa: Jan Juraszek, majster krawiecki. 3. Sekretarz: Alojzy Dyba, majster ślusarski. 4. Zastępca sekretarza: Jan Lasota, nauczyciel. 5. Skarbnik: Wojciech Marek, nauczyciel. Członkowie Wydziału: 6. Górniak Jan, właściciel cegielni. 7. Legin Michał, majster szewski. 8. Satara To-

masz, majster szewski. Oprócz tego wchodzi do Wydziału „Ogniska“ jako zastępca Wydziału krajowego J. W. P. Dr. Jan Michejda, adwokat, poseł na Sejm krajowy i do Rady Państwa.

Kierownikiem „Ogniska“ był dyrektor Przepiliński, gospodarzami, nauczyciele Marek i Bohaczek, inni nauczyciele zaś jak Biel, Badura, Lasota i Kozieł kolejno zatrudniali każdej niedzieli młodzież w „Ognisku“ i wygłaszali pouczające wykłady.

W r. 1913. zapisało się do „Ogniska“ 49 terminatorów, a przeciętna frekwencya na zebraniach wynosiła 25. Uczniowie zbierali się w budynku szkoły polskiej każdej niedzieli i święta od godz. 2. do 7 po południu, a zebrań takich w roku sprawozdawczym było 24. Na zebraniach wygłaszał zwykle jeden z nauczycieli krótki wykład naukowy, pozem następowała swobodna zabawa w gry towarzyskie (szachy, warcaby, domino, itp.) lub ruchowe, ćwiczenia gimnastyczne, śpiew, czytanie czasopism, oglądanie obrazków, wypożyczanie książek, wreszcie podwieczorek złożony z herbaty i wędlin lub kawy i bułek. W dni pogodne odbywały się wycieczki w okolice i ekskursye, których ogółem było 6. Trzy, a czasem i cztery razy w tygodniu odbywała się nauka muzyki na instrumentach dętych.

Kierownictwo „Ogniska“ wystarało się dla swoich wychowanków o zniżenie ceny wstępu na przedstawienie sztuki patetycznej pt. „Leci liście z drzewa“ i o bezpłatny wstęp na odegrane przez młodzież szkoły wydziałowej „Jasełka“.

Odbyte wykłady:

1. H. Przepiliński: „O powstaniu styczniowym“ z obrazami świetlnymi.
2. J. Badura: „O wychodźstwie do Brazylii“.
3. A. Jachymiak: „Z dziejów Polski“.
4. P. Bobek: „Czasz przedhistoryczne“ (z obrazami świetln.)
5. A. Kozieł: „O Szopenie“.
6. W. Marek: „Drapieżce w przyrodzie“.
7. P. Król: „O ks. Józefie Poniatowskim“ (z obrazami świetln.)
8. J. Lasota: „O fabrykacji papieru“.
9. K. Biel: „Choroba i ochrona ocz u rękodzielników“.

10. A. Kczel: „O zastosowaniu rysunków w rzemiośle“.
11. T. Bohaczek: „O Adamie Mickiewiczu“.
12. H. Przepiliński: „Piastowie w Polsce“.

Biblioteka.

Wychowankowie korzystali z biblioteki, darowanej „Ognisku“ przez I. Koło „Macierzy Szkolnej“ w Cieszynie, a licząc 152 książek. Za ten hojny dar składa Zarząd „Ogniska“ Wydziałowi I. Koła Cieszyńskiego „Macierzy Szkolnej“ najgorętsze podziękowanie.

Pielegnowanie zmysłu oszczędności.

Zachęta Zarządu, zwrócona do uczestników „Ogniska“, ażeby szanowali pieniądze, wydała pomyślne rezultaty, gdyż 41 uczniów zaoszczędziło sobie w szkolnej kasie oszczędn. kwotę 105 K. 87 h. Kasą zarządza kierownik „Ogniska“ H. Przepiliński i gospodarz T. Bohaczek.

Zamknięcie rachunków „Ogniska terminatorów” w Cieszynie za rok 1913.

P R Z Y C H Ó D	K	h	R O Z C H Ó D	K	h
1. Subwencya c. k. Rządu krajow.	300	—	1. Wynagrodzenie nauczyciela muzyki	10	80
2. Subwencya Instytutu dla popierania przemysłu i handlu w Opawie	100	—	2. Urządzenie zabaw i ćwiczeń gimnastycznych	23	90
3. Wpisowe i wkładki członków wspierających	68	20	3. Usługa	10	—
			4. Podwieczorki	32	76
			5. Czasopisma, książki, przybory do gier i zabaw, instrumenta muzyczne	154	63
			6. Wydatki kancelaryjne	3	66
			7. Różne wydatki	5	04
			8. Nadwyżka kasowa z r. 1913 .	227	41
	468	20		468	20
Nadwyżka kasowa na r. 1914.	227	41			

OGŁOSZENIE !

Wpisy do polskiej szkoły przemysłowej uzupełniającej w Cieszynie na rok szkolny 1914/15. odbędą się w kancelaryi szkoły polskiej przy ul. Sydonii 1. 6. w poniedziałek, wtorek i środę, dnia 28., 29. i 30. września 1914 r. od godz 6-ej do 8 ej wieczorem, nauka szkolna zaś rozpocznie się we czwartek dnia 1. października 1914 r.

Szkoła nasza ma prawo publiczności, jest więc równorzędną ze szkołami niemieckimi.

Polska szkoła przemysłowa uzupeł. poda uczniom swoim nie tylko wykształcenie ogólne i fachowe, niezbędne każdemu rzemieślnikowi i kupecowi w zrozumiałym dla nich języku ojczystym, lecz także ułatwi im zrozumienie i wprawę w używaniu języka niemieckiego, potrafi zatem zastąpić w zupełności szkołę niemiecką.

POLSKI UCZEŃ DO POLSKIEJ SZKOŁY!

Kierownictwo polskiej szkoły przemysłowej uzupełniającej.

W Cieszynie, dnia 30. kwietnia 1914.

Hieronim Przepiliński
kierownik szkoły.